

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

a ještě níže opět dřevěné roubení (prům. břevna 20 cm). Dno studny tvořil písek. Studna se směrem dolů zužovala (rozměry studny v místě vrchní výdřevy 1,60 × 1,65 m a 1,00 × 1,00 m v místě spodní výdřevy).

Při čištění studny byly odstraněny nánosy vzniklé po r. 1839. Dokladem je získaný materiál. Vedle dřevěných a železných součástí čerpacího systému bylo jednotkou Sboru dobrovolných hasičů města Vyškova vyvednuto 8 mincí (nejstarší je rakousko-uherský krejcar z r. 1851), novověká keramika, nože, klíč, zámek a spousta novodobého materiálu (lékovky, hliněné kuličky, umělohmotný dudlík i autíčko, rukavice, podešev, dráty, atd.).

Klára Rybářová

Resumé

Vyškov (bez. Vyškov), Masarykovo náměstí. Neuzeit. Rettungsgrabung.

VYŠKOV (OKR. VYŠKOV)

Náměstí Čs. armády 2 – zámek. Středověk, novověk. Zámek. Záchranný výzkum.

V září 2007 bylo několik metrů od budovy vyškovského zámku odkryto při výkopu pro optický kabel staré zdivo, náležející k dnes již strženému zámeckému traktu, který známe např. z vyobrazení města Vyškova kolem r. 1720 (Michálek 1947, 17) nebo z prospektu stavebního souboru vyškovského zámku, vzniklého po r. 1753 (Eliška 2005, 66).

Místo nálezu se nachází na mírně vyvýšenině v západní části památkové zóny Vyškov, v nadmořské výšce 252 m. Na ZM ČR 1: 10 000, list 24-41-15, se lokalita nachází v okolí bodu 479:137 mm od Z:J s. č.

Zdivo (šířka 2,00–2,50 m) z lomového kamene a vápence, spojovaného maltou, bylo zjištěno ve výkopu vzdáleném 4,42 m od JZ zakončení budovy zámku, 30 cm pod dnešním povrchem. V severní části se ve zdivu místy vyskytly i cihly. Protože výkop dosahoval hloubky 0,50–0,70 m, nebylo možné zjistit, do jaké hloubky zeď sahala. Zdivo bylo zachyceno na obou profilech i na dně výkopu. Podle jeho rozložení ve výkopu lze soudit, že směřuje kolmo k JZ konci budovy.

Dalším nálezem ve výkopu byla kamenná klenba s vápennou omítkou (patrně sklep), na kterou nasedalo výše zmíněné zdivo. Klenbu bylo možné sledovat v hloubce 0,52 m pod dnešním povrchem v délce 0,60 m od zdi směrem k budově zámku. Potom výkop končil.

Klára Rybářová

Literatura

Eliška, J. O. 2005: Zámek Vyškov. Sklepy a přizemí tzv. Starého zámku. Podrobný povrchový stavebně historický průzkum. Text, fotoinventář, obrazové přílohy, plány. Uloženo: Muzeum Vyškovska, Vyškov.

Michálek, K. M. 1947: *Historie města Vyškova v stručném přehledu.* Vyškov.

Resumé

Vyškov (bez. Vyškov), Náměstí Čs. armády 2–Schloss. Mittelalter, Neuzeit. Schloss, Rettungsgrabung.

VYŠKOV (OKR. VYŠKOV)

Náměstí Čs. armády – zámek, p. č. 1224. Novověk. Zdivo, kanál, ojedinělé nálezy. Záchranný výzkum.

V měsíci květnu 2008 byl Muzeem Vyškovska proveden záchranný archeologický výzkum na parcele č. 1224, na které dříve stávala část vyškovského zámku.

Zkoumaná plocha se nachází v ochranném pásmu zámku v památkové zóně Vyškov v nadmořské výšce 250–252 m. Na ZM ČR 1: 10 000, list 24-41-15, se lokalita nachází mezi body 003:137, 004:137, 003:133, 001:134 mm od Z:J s. č.

Při průzkumu výkopu základových pasů bylo na staveništi odkryto nejprve zdivo v profilu P2 a kamenný záklop kanálu v profilu P1. V následujících dnech bylo výkopovými pracemi odkryto další zdivo v profilu P3, které bylo patrně pokračováním zdiva v profilu P2. Kanál se táhl od JZ rohu výkopu v délce 5,88 m, kde se stácel pod dnešní garáž. Záklop kanálu tvořily velké bloky šedého kamene (0,60–0,94 × 0,10–0,40 m), drobnější kameny, cihla a v meziprostoru žlutá hlína se zlomky cihel a stopami uhlíků. Po odstranění tohoto záklopu se ukázal 0,74 m hluboký kanál, vyzděný z cihel a kamenů.

Zdivo k 902 a k 903 bylo vystavěno z kamenů a cihel. Zdivo k 902 se nacházelo pod vrstvou asfaltu, šterku a hnědé hlíny s cihlami v hloubce 0,76 m. Zdivo k 903 bylo odkryto těsně pod podlahou dřívější garáže a bylo přepaženo základem dodnes stojící cihlové zdi oddělující staveniště od pivovaru. Pod vrchní vrstvou z kamene a cihel se ukrývala cihlová zeď. V severní části přiléhal ke zdivu kus betonu, který pravděpodobně souvisí s výstavbou garáží v 60. letech. Pod ním se nacházel prostor vyplněný stavební sutí. Jediné artefakty, zlomky novověké keramiky, se našly ve výkopu nad kanálem.

Klára Rybářová

Resumé

Vyškov (bez. Vyškov), Náměstí Čs. armády – Schloss, Neuzeit. Mauer, Kanal, Einzelfund, Rettungsgrabung.

VYŠKOV (OKR. VYŠKOV)

"Nouzka". Mladší doba hradištní. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Během výzkumu na polykulturní lokalitě v areálu Rompa Vyškov v průmyslové zóně Nouzka II bylo kromě sídlištních objektů prozkoumáno i 5 kostrových hrobů. Ve všech případech se jednalo o mělce zahloubené obdélníkové jámy, silně poškozené již v minulosti zemědělskými stroji. K dalšímu poškození došlo během skrývek.

Všechny kosterní pozůstatky byly kvůli tomu ve velmi špatném stavu. Všichni zemřelí byli pohřbeni v přímé poloze na zádech s hlavou směřující k západu. V žádném z hrobů jsme nenalezli hrobovou výbavu. Proto je velkou otázkou i datování těchto hrobů. Na mladší dobu hradištní ukazuje především poloha hrobů a orientace zemřelých. Dle antropologického posudku T. Trubačové byli v hrobech pohřbeni 4 dospělí ve věku 20–29 let a 30–39 let a jedno dítě 2,5–3 roky. Bližší určení nebylo pro torzovitost kosterního materiálu možné.

Plocha výzkumu polykulturní lokality je na ZM list 24-41-15, 1:10 000 vymezena body: A:410 mm od Z s. č., 42 mm od J s. č.; B: 419 mm od Z s. č., 50 mm od J s. č.; C: 418 mm od Z s. č., 33 mm od J s. č.; D: 428 mm od Z s. č., 41 mm od J s. č.

Blanka Mikulková

Resumé

Vyškov (Bez. Vyškov), „Nouzka“. Jungburgwallzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

ZNOJMO (OKR. ZNOJMO)

Hradiště sv. Hypolita. Doba středohradištní. Pohřebiště, hradště. Záchranný a předstihový výzkum.

V přímé návaznosti na objev okrajové části zatím spíše pozdně velkomoravské nekropole, uskutečněný v samotném závěru roku 2007 na staveništi nového rodinného domu manželů Šobových, parcela č. 710 (Klíma 2008, 461–463), se v první polovině roku 2008 na znojmském Hradišti sv. Hypolita odvíjely velké přípravy na novou sezonu terénních výzkumů. Již v průběhu jarního semestru byla v rámci výuky předmětu „praktická cvičení z archeologie“ proškolená skupina studentů, která následně v průběhu letních prázdnin aktivně pomáhala vedoucímu výzkumu a zabezpečovala plnění všech náročných úkolů. Tvořili ji především magistři a bakaláři katedry historie PdF MU, kteří si ještě navíc rozšiřují svoje znalosti odborným studiem bakalářského stupně archeologie na FF MU.

Samotný plán terénních akcí na Hradišti, chráněném od r. 1987 stavební uzávěrou, se po dubnovém a květnovém zasedání jihomoravské archeologické komise zdál být velmi bohatý. Do stadia úředního schvalování na MÚ ve Znojmě se dostaly žádosti o výstavbu dvou nových rodinných domů. Ještě před zahájením hlavní sezony jsme však obdrželi informaci o tom, že jednu z plánovaných staveb jednoznačně zamítla znojmská kancelář Chráněné krajinné oblasti Podyjí, která má v posledních letech kupodivu nejen větší pravomoci při schvalování a odmítání žádostí stavebníků na Hradišti než archeologové, ale její rozhodnutí je definitivní a nedá se zpochybnit či odvoláním se na MÚ zrušit. S druhým stavebníkem jsme však již koncem května domluvili a sladili vlastní harmonogram prací tak, abychom mohli na jeho parcele hned v prvních prázdninových dnech s početnějším kolektivem spolupracovníků (22 vysokoškolských studentů) šetrně provést skrývku a postupně prošetřit především plochu plánovanou zástavby. Do zahájení našich prací, nejpozději však

do poloviny července, přislíbil stavebník asanovat starý dům, na jehož ploše měla vzniknout nová stavba, a současně také odklidit všechny hromady sutí, kamene i vybraných starých cihel. Domluvený harmonogram však naprosto ztroskotal. Protahovalo se nejen stavební řízení, ale i asanační práce. S bouráním starého stavení se začalo až v samotném závěru roku 2008 a zbytky cihlo-kamenných obvodových stěn domu i sousedícího hospodářského objektu zůstávaly na místě ještě na konci února 2009, tedy v době odevzdání tohoto příspěvku. Připravená početná skupina studentů se tak téměř v celé první polovině července ocitla bez práce. Nepříjemnou situaci jsme proto museli rychle a operativně řešit.

1/ Sonda vnitřní příkop, p. č. 5/3 a 5/1. Zjišťovací výzkum.

Poloha lokality v ZM ČR 1:10 000 (list 34-11-21) je dána souřadnicemi od Z a J s. č. 260/82 mm.

Několik studentů se hned zapojilo do vybírání a čištění zasypaného vnitřního příkopu mezi hradem a opevněným předhradím. Toto místo, nalézající se na vrcholové ose ostrožny a v těsném sousedství vstupní brány do hospodářského traktu křížovnického probošství, nám se skrytou plochou přibližně 35 m² již po dvě sezony vytváří jistou zálohu doplňkového výzkumu. Ten zde spočívá v postupném vybírání novověkých navážek z řezu částí příkopu, zasekaného do skalního podloží před tělesem původně renesanční brány a zbytkem kamenné hradební stěny. Předpokládáme, že místo však mělo pro svoji centrální a dominantní polohu zcela zásadní význam také již v raném středověku a snad i ještě dříve. Potvrzují to i výsledky terénních výzkumů v minulých letech, prováděných v nejbližším okolí za fortifikací, již v areálu vnitřního hradu, dnešního hospodářského traktu probošství (Klíma 2001, 3–24). K úpravě terénu – zavážení příkopu – zde docházelo postupně, ale hlavně ve druhé polovině 19.–poč. 20. století. Stratigrafie, pozorně sledovaná v celém tomto prostoru, jasně dokladuje systematické zahrnování výrazné terénní deprese s využitím povozů s nejrůznějším materiálem. Nejčastěji to je povrchová vrstva drolivého skalního podloží promísená hlínou, vytěžená patrně při hloubení základů domů a hospodářských staveb v celém prostoru předhradí, kam se Hradiště v uvedeném období postupně rozšiřovalo. Snadno oddělitelné vrstvy s minimálním počtem nálezu jsou proloženy jasně odpadovými vrstvami tmavší hlinité půdy s četnými kusy keramiky, skla, kostí, cihel, kamenů, malty i defektními či fragmentárními kovovými předměty. Trošku jiná a zcela pochopitelná situace se objevila na východním okraji příkopu, kde jsme se těsně přiblížili ke skloněnému, osekávanému skalnímu podloží. To pokrývala kulturní vrstva o mocnosti do 20 cm, v níž se vyskytoval starší, převážně keramický materiál i ostatní drobné nálezy. Jeho datování lze klást do pozdně středověkého až raně novověkého období. Objevily se tu však i keramické zlomky středověké, velkomoravské i pravěké. Práce na tomto místě však ještě nejsou ukončeny a budou probíhat i v roce 2009 dokončením sondážního řezu, dovybráním zásypu příkopu, zdokumentováním a konečně také vyhodnocením všech získaných poznatků.

Zmíněná práce však z početného kolektivu na výzkumu zúčastněných spolupracovníků (studentů) dokázala za-